

105 Tres pateat celi spatium non amplius ulnas.
*M. Dic quibus in terris inscripti nomina regum
 Nascantur flores: & Phyllida folus habeto.*
*P. Non nostrum inter vos tantas componere lites.
 Et vitula eu dignus, & hic: & quisquis amores
 110 Aut metet dulces, aut experietur amaros.
 Claudite jam rivos, pueri: sat prata biberunt.*

celi spatium apertum fit ulnis non plusquam tribus, & eris mibi magnus rex. M. Dic qua in regione orientatur flores notati regum nominibus, & possedit folus Phyllida. P. Non meum est admirare tantam contentem inveni vos. Tu meritis vultum, & hic quoque: & quicunque aut diffidet amoribus proferit, aut experietur irises. Nam obstruit rivos, & juvenes: prata fatis irrigata sunt.

NOTE.

105. *Tres pateat;* &c.) Enigma difficile, & Agripa III. Coss. ut habet Censorinus. in quo Virgilium crucem fixile Grammaticis referit Servius ex Afriano, qui hoc ipsum etiam Virgilio audire se professus est. Servius interpretatur, I. De Caelo quodam Man- tuano: qui dilapidato patrimonio sepulcrum ibi dumtaxat trium ulnarum, seu pedum sex, reservaverat: idque misce placet Sal- mao in Solin. p. 222. II. De Syene urbe in conflatu Aegypti & Ethiopiae, sub tropico Cancri: quem locum ita rectio lumine in Hyacinto, si, ut vult Nannius, per & non per sol irradiare putabatur, medio solstiti die, scribatur, contra communem Graecie totem fidem. Atque illa difficultas Hyacinthi nominis Ovidium movit, ut florii illius literas ad Ajacis quidem nomen referret; ad Apollinis vero genitum, mortem Hyacinthi id est, trium cubitorum: hec enim aliquando una sumitur, ut ostendit Vossius in Etym. IV. Alii de specie in Sicilia, ubi rapti fuerit a Plutone Proserpina. V. Giacconius et Cerdanus de illa quadam Rome in comitio fa- eta more Etruscorum: quo mundus diceba- tur, & toto anno claudi solita, patet cer- tis dumtaxat diebus tribus: hi autem ca- lentes pro mundo accipiunt, ulnas tres pro diebus tribus. VI. Pomponius de Caelo pro- clam, cuius statua trium dumtaxat efficitu- torum. VII. Alciatus de cibano, cuius osium ad ulnas tres apertum sit. VIII. Alii de quolibet puto: in quem qui descendere- rit, spatium celi tantum conficiat, quantum puto latitudine permittere. Elige.

107. *Nascantur flores,* &c.) Cerdanus ex- plicat de argenteo numino qui extat, cuius altera pars Augusti effigiem cum his verbis: *Aveamus Cesar;* altera floren praefert, cum hoc elogio: *Lucius Aquilus Flora triumvir.* Sed non advertit vir doctissimus, Augusti cognomen Octavianus non tributum esse, nisi anno U. C. 72, Virgilii 43. Octavio VII.

ECLOGA IV.

* POLLIO.

ARGUMENTUM.

CONFECTO bello Perusino, de quo dictum est in argum. Ecl. i. M. Antonius multis de causis infensus Octavianum, cum ingenti exercitu venerat in Italiam. Reconciliati tamen circa Brandusium, administris L. Coceio communi amicis; & ex parte Octavia- ni, Mecenatis; ex parte Antonii Afinio Pollio, tum consule: ambo cum ovationis honore Romanus ingressi sunt. Sed paucis post diebus, cum Sexti Pompei, Magni filius, occupata Sicilia conmatum intercludet, ideoque Roma fama premetur, Octavianus & Antonius, lapidibus palam appetiti a populo, conditi sunt pacem cum Sexti Pompei componeba. Pax composta ad Patavium. Sublato igitur famis metu, cibariis in urbem confluentibus, cibilibus bellis tanto post tempore extintis, quedam aurea species etatis affluit. Hac autem omnia cum accidentis sub extremum Pollonius consulatum, & ipso Polione administratio, cui tunc temporis filius natus erat: huic Pollonius filio genebiliba- con Virgilius cecinit: ejusdemque, & temporum illorum in laudem detoristi, quicquid in Campane Sibyllae libris, de Christi ortu, ejusque mare atque etatis legerat. Scripta est anno Virgilii 31. inuenit: U. C. 714. exequit: sub ipsius pacis Puteolana tem- pus: Coss. Domitio Catonio, & Afinio Pollio: paulo antequam hi consules magistratum abdicarent; quod more illorum temporum facerunt, ad paucos qui supererant ex illo anno dies: in gratiam L. Cornelii Balbi Gaditani, & P. Canidi, qui consules in annum reliquum appellati sunt.

NOTE.

* POLLIO.) C. Afinius Pollio, a Julio Cæsare, paulo ante eadem, Hispania ulteriori praefectus; post eam cadem amicissimum fuit M. Antonius, ut ipso profectus suis in Epifolis, quæ extant apud Ciceronem L. Famil. in ejusdem Antonii partes cum duabus legionibus transiit, paulo ante triumviratum. Triumviratu instituto, & triumviris urbanus magistratus in quinque nium afignatus, ipse in an. U. C. 714. Confid. distinclus est, adidente, ut credibile est, amico Antonio. Quo eodem tempore Fescenninis veribus ab Octavianis laceratus dicitur. Macro. Saturn. 2. 4.

tem traduxit in Italia, & licet post entervatum amore Cleopatrae Antonii animatum, partibus eius nunquam se misericorit, ad bellum tamen Acti- cum proficiens noluit cum Octavianio, proper- notiora in se Antonii beneficia, att. Velleius l. 2. Historiam scripsit bellorum civilium, item tra- gedias; acutavit juvenis Catonem, orator c- gregius, sed Ciceronis eloquentiae inseparabilis, Quintil. l. 8. 7. & l. 12. fortasse ob memoriā M. Antonii, quem ille Philippicis laceraverat. Vixit ferme ad extremum Augu- sti principatum, & an. U. C. 757. obiit odo- genarius, ut colligitur ex Euseb. Chron.

Filius habuit nullum, Saloniūm nomine, sed nepotem; qui certe, cum edita est hec ecloga, nondum ortus erat; quippe qui an- nis, post editam hanc eclogam, 60. juvenis o- bili Tiberio progener destinatus, inquit Tacit. anal. 2. 75.

Filius autem Pollonius dictus est C. Afi- nius Galius, non Saloniūs; diris deinde suppliciis a Tiberio Cæsare necatus anno U. C. 789. Ille igitur Pollonius Saloniūs, qui a Servio dicitur inter ipsa primordia pe- riisse, aut Servi commentarii est, aut certe tunc, cum scripta est Ecloga, Saloniūs dictus non potuit: cum Saloniūs a Pollio non captae sint nisi anno editionem ecloga con- sequente. Vide Ecl. 8. 13.

Sicelides Musæ, paullo majora canamus.
Non omnes arbusta juvant, humilesque myricæ.
Si canimus silvas, silvas sint consule dignæ.
Ultima Cumæi venit jam carminis ætas:
Magnus ab integro saclorum nascitur ordo:
Jam redit & Virgo, redeunt Saturnia regna:
Jam nova progenies colo demittitur alto.
Tu modo nascenti puer, quo ferrea primum
Definet, ac toto surget gens aurea mundo,

INTERPRETATIO.

O Musæ Siculae, cantemus paulo grandiora. Arbores, & paros myricæ non placent omnibus. Si canimus silvas, floræ decant confusum. Nunc attigimus extremum sculum vaticinii Cumæ Sibyllæ: Magna series temporum ortur de novo. Nam Africa revertitur, regnum Saturni revertitur: nunc novum genus hominum missur & summo calo. Tu tamen, o pudica Diana, adiis nascienti puer: sub quo ferrea ætas primum finietur, & aurea per totum orbum orietur:

IO Ca-

NOTE.

1. Sicelides.) A Graeco nomine Σικελίδης; a Latini enim Sicilia, estet Sicelides; ab illo vox propter exigitum literæ i, fæpius repetita. Eas invocat Musæ, quia Theocritus Siculus, ex urbe Syracusis, bucolicorum principis fuit. Unde & Syracosum uestrum dicit pro Bucolicis Ecl. 6. I. & Aethiopam Siciliæ fontem invocat Ecl. 10. I.

2. Myrica.) Myrica, frutex humili: hanc alii Tamaricem vocant, aliæ Bruyam silvestrem, Ital. tamericam. De arbustis Ecl. 1. 40.

3. Styrax.) Per silvas hic, & per silvas mullana Ecl. 1. bacolica five pectoraria carmina intelligit. Cœlius Rhodig, auctor est ramen, per silvas consule dignæ, allufum ad silvarum curam: quæ minima erat provinciarum illarum, quæ consuli et magistratus abeunt mandabatur. Unde apud Svetonium legimus, optimates ex invidia conatos esse, ut ea Jul. Cæsari provincia committeretur, quæ minimi negotiis: hinc vero contra perfecisse, ut ibi Gallia darecetur.

4. Ultima.) Vel postrema est; vel prima, & ab ætate nostra remotissima utroque enim sensu dicitur ultimam. Hæc autem ætas, de qua hic Virgilius, postrema dici potest, quod eam Sibylla quasi quanto loco constituerit, post alias quatuor per metalla designatas, auream, argenteam, æream, & ferream. Prima vero dici etiam potest, quod hæc eadem instauratio fit primæ ætatis aureæ, & eadem velutæ ætas rediivæ.

Cumæi carminis.) Sibyllina vero Sibyllam aliqui distinguunt a Cumana ut altera Italica, altera Ætolica sit. Cumæ enim duas per celebres, inter urbes alias ejusdem nominis: alia in Ætolia Asia, alia in Campania Italia. Utrumque tamen nomen confundi debet. De Sibyllarum nomine, numero, auditoritate, dicimus Aen. 6. 36. De Cumis, Aen. 6. 2.

5. Magnus ab integro, &c.) Saclorum pro saclorum. Sculum vulgo centum annorum spatium est, hic etas & tempus indefinite. Magus saclorum ordo, & postea magri mones explicantur a plerisque de magno anno Platonico, qui ex Cicerone dicitur. Nisi. Dator, tum efficitur, cum Solis, & Lune, & quaque errantibus, ad eandem inter se comparationem confessus omnium spatii, est facta converso: id est, redditus ad cundens situm, unde primo cursum incepit. Qo tempore quidam volunt, inquit Clavius in c. 1. sphæra, tunnominia quecumque in mundo sunt, eodem erat eße realitas, quo nunc cernuntur. Addunt autem fabulosi hujus anni auctores, hunc spatio contigeri 4900. annorum: alii tantum 2376: alii etiam plurimi. Quicquid sit, de hoc anno Virgilium loqui vix putem: malimique magnum hic, esse illastrem; quomodo heroes Alexander, Pompeius, magni dicti sunt. Multæ tamen eruditæ docet Joh. Scaliger de magna anno, magnifice mensibus Chaldaicis, quo huic loco convenire possunt. In Canon. Haug. p. 252.

6. Virgo.) Astræ, seu Justitia, Jovis & Themidis filia: quæ finito auro saculo, quo Dii cum hominibus habitaverunt, Ditis propter hominum iniquitatem abeuntibus, terram quoque reliquit, sed omnium ultima. **Saturnus regna.**) Felicissima, aurea, qualiter Sunnus imperante: sub Jovis enim ejus filii imperio, deflexerunt omnia in pejus. Georg. 1. 125. **Saturnus, Cæli & Vestæ filius a Titane fratre ob regni contentionem carcere inclusus, a Jove filio liberatus: deinde ab eodem Jove, cui struebat infidela, regno puluis, in Italianam fugit ad Janum regem. Unde regio, in qua latuerat, Latium dicta. Hæc omnia fabulus poetarum corrupta sunt.**

8. Tn

BUCOLICA. ECL. IV.

ro **C**afsa fave Lucina: tuus jam regnat Apollo.
Teque adeo decus hoc ævi, te confule, inibi,
Pollio, & incipient magni procedere menses.
Te duce, si qua manent sacloris vestigia nostri,
Irrita perpetua solvent formidine terras.
15 **I**lle Deum vitam accipiet, Divisque videbit
Permixtos heros, & ipse videbitur illis,
Pacatumque reget patriis virtutibus orbem.
At tibi prima, puer, nullo munuscula cultu,

25

Er.

znuus frater Apollo jam imperat. Porro sub tuo consulatu, o Pollio, gloria illa etatum inchoabitur, & magni menses incipient currere. Te auctore, si aliquæ nostræ criminis reliqua supersum, tunc dele liberant mundum æternæ metu. Ipse puer participes erit vita divina, & videbit heros socios Ditis, & ipse videbitur illis, & gubernabit mundum pacatum patris virtute. Terra autem ubique sine cultura producit tibi parva munera, o puer,

nempe

NOTE.

8. Tu modo nascenti puer.) Quasi dicat: novum genus hominum orietur, dummodo spatiū excedat litteræ i, fæpius indefinite. Magus saclorum ordo, & postea magri mones explicantur a plerisque de magno anno Platonico, qui ex Cicerone dicitur. Nisi. Dator, tum efficitur, cum Solis, & Lune, & quaque errantibus, ad eandem inter se comparationem confessus omnium spatii, est facta converso: id est, redditus ad cundens situm, unde primo cursum incepit. Qo tempore quidam volunt, inquit Clavius in c. 1. sphæra, tunnominia quecumque in mundo sunt, eodem erat eße realitas, quo nunc cernuntur. Addunt autem fabulosi hujus anni auctores, hunc spatio contigeri 4900. annorum: alii tantum 2376: alii etiam plurimi. Quicquid sit, de hoc anno Virgilium loqui vix putem: malimique magnum hic, esse illastrem; quomodo heroes Alexander, Pompeius, magni dicti sunt. Multæ tamen eruditæ docet Joh. Scaliger de magna anno, magnifice mensibus Chaldaicis, quo huic loco convenire possunt. In Canon. Haug. p. 252.

10. Lucina.) Dea certe fuit partui presidens: dicta a luce, quam infantibus dabant. Quenam vero fuerit, ambiguitur. Alii Junonem sive colligunt ex hac salem patrarentium formula: Juno Lucina fer open. Alii Diana et plurimi poetarum locis. Alii diffundunt ab utraque numen ex hymno in Apoll. apud Homerum, ubi Lucina dicitur a Junone impedita, quoniamus Latona, Diana matri parturienti, open ferret. Virgilus adhæret secunda opinioni, cum eam Apollinis forentu hic dicat: tuus jam regnat Apollo: id est, tuus frater.

Apollo.) Multi de Octavianis interpretantur: ut & Lucinam de Octavia ejus fore: quæ & multum apud fratrem poterat; & pudicitæ laude insignis fuit; & mortuus priore conjugi Marcello, hoc ipso tempore vinculum fuit pacis illius, quæ hac ecloga celebratur, ab Octavianu conjux Antonio tradita. Cur autem Octavianus Apollo dicitur? An quid in cena quadam convivis duodecim Deorum habitu discubantibus, ipse Apollinus repræsentaverit? Ceterus Antonius deinceps id ei qui amplie factum obiecit: videturque cena illa cadere in hoc ipsum tempus, ut ex Svetonio colligatur. Melius tamen Virgilium hic explicandum putu de Lucina ipsa, quæ ad pueri ortum invitavit: deque ipso Apolline, qui regnare dicunt ac triumphare, quia jum conflitit veritas vaticiniorum, quæ per Sibyllam suam ediderat.

11. Inibi.) Incipit, orietur. Sic inuenit amo, id est, incipiente, dicitur absolute.

12. Magni Menses.) Quintilis & Sextilis, ajunt Servius & Pomponius. Magni ideo, quia Julius & Augustus ex imperatorum nominibus appellati sunt. Male. Licet enim hoc de Julio verum sit, de Augusto mense tamen falsum: cui nomen illud, non ante mortuam Cleopatram, & tres Octavianos triumphos, a senatu tributum est: ino non ante an. U. C. 727. Magi ergo menses dicendi, quomoно тупра magnus ordo saclorum, v. 5.

13. Sacloris vestigia nostri.) Scelus illud, velut peritura Trojanorum, quibus omnes posteriorum Romanorum calamitates tribuuntur. Geor. 1. 501. Jam primi longius nostro Laomedontes Iulus peritura Troje. Vel bella civilia Caesaris & Pompeii. Vel cædes ipsa Caesaris, sponte senatu, patrata; cuius in ponentia atrocissima bella Octaviani principatus initium infellarunt.

15. Ille deum vitam, &c.) Alludit ad auctaram atatem, qua Dii cum hominibus familiariter degabant: innuitque puerum in cadem, quia pater est, futurum quoque gratia apud Triumvirios & alios deinde reipublica ministratores, quo per adulatioem Deos vocat, ut Octavianum vocaverat, Ecl. 1. v. 6.

17. Pacatumque reget patris, &c.) Adit eundem puerum restorem orbis, id est, consulem futurum. Sic enim loqui tune adhuc potuisse poeta, nondum scilicet extincta republica: ino ipse tum vigente maxima restituenda mox a Triumviris antiquæ libertatis, ut ex Appiano confat. Patris vittatis.) Vel referunt ad reget. Reget orbem, insu & exemplo virtutum omnium patriarum, id est, Romanarum. Vel referunt ad pacatum: Reget orbem, pacatum virtute aque industria Pollio's patris, qui cum Mæenate administrer fuit pacis inter Octavianum & M. Antonium.

D 19. He-

P. VIRGILII MARONIS

25 Errantes hederas passim cum baccare tellus,
Mixtaque ridenti colosias fundet acantho.
Ipsæ lacte domum referent distinta capella
Ubera: nec magnos metuent armata leones.
Ipsa tibi blandos fudent cunabula flores,
Occidet & serpens, & fallax herba venenæ.
Occidet: Assyrium vulgo nascetur amonum.
At simul heroum laudes, & facta parentis
Janæ legere, & quæ sit poteris cognoscere virtus:
Mollis paullatim flavelet campus arista,
Incultique rubens pendebit fenisibus uva,
30 Et dura querus fudabunt roscida mella.
Pauca tamen suberunt præseæ velligia fraudis,
Quæ tentare Thetum ratibus, quæ cingere muris
Oppida, quæ jubeant tellori infondere fulcos.
Alter erit tum Tiphys, & altera quæ vehat Argœ.

35 De-

nempe vagas hederas passim cum baccare & colosias mixta grato acanto. Ipsæ capra reportabunt in fibulam mammas latæ tumentes, nec greges timbros magno leonis: ipsa cuna proferent tibi jacundos flores: angæ quoque morientur, & morientur plantæ venenæ, quæ colligentur decipiunt: amonum Syriacum orientis ubique. Sed statim alio poteris jam legere laudes herorum, & gesta tui patris, ac percipere quid sit virtus: tunc agri senum flavecent fructus maturi, & racemi rubentes pendebunt & rubi, agrefibulæ, & dura querus bilantur metallarorū. Tamen latibunt nomina relatae multæ veteri, quæ cogant adtra nubibus mare, & claudere urbes manibus, & fulcere terram. Tunc erit alter Tiphys, & altera Argœ.

N O T . E.

19. Hedera passim cum baccare.) Baccæ, eis eff radicis odoratæ, quæ vim ad fascinationem depellendam habere putabantur. Nomine Gallico carat: quibusdam videatur esse nardus rusticæ; quibusdam vero, digitalis: Ital. Baccaro forte de pianta. Delpauterio tecumini generis: al vero, ut probat exemplis veterum Vofius, semper neutrus: hoc baccar. Hedera puero promittit, ut futuro poete, quemadmodum dicit. Ecl. 7. 25. Pafores bederæ crescentem orate postam; baccar, ut puero lornio, qui profunda fascinationem invidentium magis obnoxius sit, quemadmodum ibid. 27. Baccare frontem cingite, ne vesti noceat mala lingua fauor.

20. Colocasia funderet acantho.) Colocasia, ii, vel colocasia, & faba est Egyptia: cuius radix & caulis ad cibam nos ad coronas adhibebantur. De acantho Ecl. 3. 45.

24. Fallax herba venenæ.) Generatio omnem herbam intelligit latentioris venenæ. De Amone Ecl. 3. 89.

26. At simul herorum, &c.) Prosecurus pueritudo ludos, nunc tria studia adolescentia enumerant. I. Poësim, heroum laudes. II. Floriam, facta parentis, quæ vide in Arg. III. Philopothiam, & quæ sit poteris cognoscere virtus. Deinde ad virilis atratis laudes ascendent: Hinc ubi non firmata, &c.

31. Pauca tamen, &c.) Gradus quodam ponit atratis aureæ, simul cum Pueri atrate procedentes: ita ut in ipsis ortæ reflorescere

re natura videatur, fudent cunabula flores: in eis adolescentia fructus feræ, arista, uvas, mella, cum aliquibus tamen præfæraudis, & etatis ferreae velligis: firmata denique ejus in atrate, quasi plena pace gaudent, bellis & laboribus extintis, omnis fortæ omniæ tellus. Quod exprimit abundantiam rerum omnium, quæ gaudebat Roma post pacem Puteolanam.

32. Thetum.) Est & Thetys, Græco Ætnæ, genitivo Thetidis, prima brevi. Et Tauri Thethi, genitivo Tethyos, prima longa. Ita Thethi, uxor Oceanæ, fides Neptuni, Nympharum marinorum mater. Hæc vero Thetis Nerea & Doridis filia, quam cum amaret Jupiter, uxorem quædeuertere decrevisit, monitus est a Prometheo sic eis in fatis: ut qui ex ea naceretur, patre major esset futurus: quo audito, Jupiter ab ejus nuptiis abstinuit. Hanc itaque duxit Peleus, Aaci filius, ex eaque Achillem suscepit.

34. Tiphys.) Gubernator naves quæ difla est Argœ. Argœ, i. navis, five prima iuxta fabulas, five apparatu & mole maxima omnium, quæ prius in usu fuerant: confunda ad expeditionem Colchiam, ex pinis Pelii, montis in Thessalia: inferto & queribus Dodoneæ silve malo, qui oracula reddebat. Nomen, vel ab Architecto, quem Argam nominat Valer Flaccus. Vel ab Argus, id est, Gracis diebus, nubes uehebat, ut ait Ennius apud Cie. i. Tuicul. Vel a celestitate: quia enim uox est. Inventrix suis Mi-

BUCOLICA. ECL. IV.

35. Delectos heros: erunt etiam altera bella,
Atque iterum ad Trojam magnus mittetur Achilles.
Hinc, ubi jam firmata virum te fecerit atræ,
Cedes & ipse mari vecto: nec nautica pinus
Mutabit merces: omnis seret omnia tellus.
40 Non rasros patient humus, non vinea falcam:
Robutus quoque jam tauris juga solvet arator.
Nec varius dicit mentiri lana colores:
Ipse fed in pratis aries jam suave rubenti
Murice, jam croceo mutabit vellera luto:
45 Sponte sua sandyx pascentes vestiet agnos.
Talia facta, suis dixerunt, corrute, fusis
Concordes stabili fatorum nomine Parca.
Aggrederæ o magnos, adevit jam tempus, honores,
Cara Deum sboles, magnum Jovis incrementum!
50 Aspice convexo nutantem pondere mundum,

Ter-

qua portet electos dices: erunt quoque bella alia, & ingens Achilles rorosus illi aduersor Trojam. Dēinde postquam atræ jam rotunda te reddiderit atrum, ipse etiam nauta recedat e mari, nec navæ nisi fabricatae transverent merces: omnis terra producit omnia: nec ager similem rufis, nec viuis fulce. Tum quoque fortis ariola auget jugum latus. Nec affuscat lana simulare diversos colores: sed aries ipse in pescis singulæ purpura rufaverit rufente. Et circa luteo: Sandyx ultra induit agnos inter pectorandum. Parca firmo fatorum ordine unanimes dixerunt suis suis: o talia tempora, curvite. Accede o ad magnos megistus, max veneti tempus accedendi: o dilecta proles Decurum, magne Jovis alumen! Vide mundum rotundam mole vacillantem,

N O T . E.

nerva. Locus fabricationis, Pagæ, promontorium & oppidum Thessalæ, non proprie crocus autem, Ital. Zaffrano, lutei coloris Pelio monte. Unde Pagæ nava dicta est.

35. Delectos heros.) Argonautæ, nobiles Gracos, & Thessalæ præcipue: qui numero circiter quinquaginta navi Argœ sibi sunt in Colchide, ad diripiendum vellus aureum, a Tauris ignivomis & Dracone custoditum. Dux Jason: post eum notissimi Caftor, Thesæus, Hercules, Theseus, Orpheus, Zetes, & Calais.

36. Achilles.) Thetidis & Pelii filius, de quo Æn. i. 34. Per Achilem vero quæcumque virum portet per Trojam, quæcumque civitatem: per Argœ, quæcumque navem: per Tiphym, quæcumque gubernatorem lignificari, bene admonet Servins: & est expeditio illius, quod ante dixerat: futura nempe bella & navigationes.

38. Vector.) Tame atque dicitur pro eo qui vehit, quam passime pro eo qui vehitur.

39. Mutabit merces.) Ante nummos reportos commercia omnia per rerum commutatio[n]em fiebant, ut adhuc fit cum peregrinis multis gentibus.

40. Raffrum.) Raffrum: plur. Raffri, vel nafra, instrumentum quæ frangunt glæba:

44. Murice.) Murex, piscis est marinæ concharum genere, pululuum a purpure diuersus: caro in etiam, fanguis in colore afumatur, ex Martiale Epig. i. 13. 87. Crocco

luto.) Alii pro croco luteo dictum volunt: Italo.) Alii pro croco luteo dictum volunt: Ital. Zaffrano, lutei coloris Pelio monte. Unde Pagæ nava dicta est. est, id est, flavi rubescens. Alii luteum gladio crua, vel caltha quedam species, Ital. farrianto.)

45. Sandyx.) Vel color est compositus, ex aqua sandarakæ & rubrice commixtione ex Plin. i. 35. 6. flammeæ, vel minio concolor; Ital. forte de fore vermiglio. Vel frutex, aut herba, cuius dicitur a quibusdam hos tumuli cocco, Ital. color rosa.

47. Parca.) Erebæ & Noctis filiae: sic dicitur vel a partu quæ Partæ, iuxta Varronem; quia nascientibus bonum malumque in partu conferunt. Vel per antiphram a pariendo, iuxta alios; quia nemini parcent. Tres funguntur, quia tria sunt tempora: colo infundebit, quæ vita humana stamina deducunt. Prima est Cloaca a nro. vobvo. Secunda Lachesis a æquæ fortior. Tertia Atropos ab privativo, & nro. vero, quia infelix non potest.

4. Jovis incrementum.) Jovis filius, alumnus; ideo incrementum & augmentum, quia patres prole dicuntur augeri. Jovis autem Deorumque sobolem vocat & aluminum co modo, quo Homerus, heroes suos, Æneis & Æneas, nutritos a Jove.

50. Nitancum convexo, &c.) Getfientem & prælatitia connoventem se. Convexum, est curvatura exterior celli: concavum, curvatura

D 2 int-

P. VIRGILII MARONIS

Terasque, tractusque maris, cœlumque profundum:
Aspice, venturo latenter ut omnia seculo.
O mihi tam longæ maneat pars ultima vita,
Spiritus &, quantum sat erit tua dicere facta!
55 Non me carminibus vincet nec Thracius Orpheus,
Nec Linus: huic mater quamvis, atque huic pater adsit:
Orphei Calliopea, Lino formosus Apollo.
Pan etiam Arcadia mecum si judice certet,
Pan etiam Arcadia dicat se judice viuum.
60 Incipe, parve puer, riu cognoscere matrem:
Matri longa decem tulerunt fastidia menses.
Incipe, parve puer; cui non risere parentes,

NOTÆ.

terramque, & spatia maris, & altum cœlum. Vide, ut cuncta exultent ob adventum statim
auræ. Uinam reserf mihi pars extrema tam prolixæ vite, & anima, quantum sufficiat, ut
aura celensem. Non me canu superbius aut Orpheus Thracius, aut Linus, tunc huic
Orpheo mater favat Calliopea, & huic Lino pater pulcher Apollo. Si Pan ipse contentatus mecum,
Arcadia arbitrio; ite Pan fatigatur se superatum eje, Arcadia avitivo. Incipe, parve puer,
ognoscere matrem ex ipsius riu: decem menses cœlularunt matri diuturna teata. Incipe, parve
puer; cui parentes non arriseré,

BUCOLICA. ECL. IV.
Nec Deus hunc mensa, Dea nec dignata cubili est.

hunc nec Deus ad mensam, nec Dea in lectum excipere dignata est.

NOTÆ.

jectus est: quo ex casu claudus factus, deinceps, nec a Jove ad mensam Deorum, nec a Minerva in maritum admisus est. Obstar tandem Servio Homerus, qui Vulcano dat locum in celesti convivio, Iliad. i. 393. H. Politus, Mifc. 89. explicat de Genio & Junone, qui puer non futurum. Constat enim ex Seneca Ep. 100. ex Plin. I. 2.7. veteres hominibus singulis Genius & Junonem, tutelares Deos, ab ipso ortu attribuisse. Sed constat etiam apud eruditos omnes, Genius foli maiuscilis, Junonem foli femininis fuisse attributam: atque ita uni eidemque Polionis filio Genius & Juno non conveniunt. Minime autem constat id, quod hoc loco Philargyrus commentator: nempe puer nobilibus editis in atrio Junoni Lucifer lectum sterni solitum, & menlam Herculi, puer juxta alios, Genius. Refert quidem Politianus duplice Varro. Idemque, ut notum est, Heben juventutis Deam accepit in conjugem. Sic & Virgilius Edyla, Potina, & Culua, duros edendi potandis, & culandi: alter docebat, natu sicuti substantia Diis conjugabilis, Pilummo & Picummo, in adiustum sterni. At ex his locis nihil erui potest, nisi quod mensa Deabus, ledus Diis poneatur: cum Virgilius contra mensam Deo, nec Dea ultra in cibis.

ECLOGA V.
DAPHNIS.
ARGUMENTUM.

PASTORES duo funebres ac divinos honores amico Daphnidi exhibent: Mopsus illius epitaphium, Menalcas apotebosum canit. Quis autem sit ille Daphnis, ambiguum est. I. Aliqui pastorem esse putant Sicalum, de quo Diidor. lib. 4. Mercurii filium, natum laure in novore, unde nomen habuerit a deo, laurea: peritum illum quidem musices, & Bucolici carminis epud Siculos inventorem. Qui cum amaretur a Nymphis, eique datum fidelem felicissim ob amorem filia Regis, oculis in panam caput, carminis argumentum deinde pauperibus fuit. Nec sane vero absimile Virgilium, qui toties in Bucolici rerum Sicularum meminit, juvenis illius laudes est prosecutum; exempla Theocritti, qui videtur ejus in memoriam scripsisse Idyllicum primum. II. Alii Polonis filium esse conjicunt: cuius generatricem ecloga superiore, hic mors immatura celebratur. At si inter ipsa, at volant, obit primordia; quemodo curru subiungere tigres instituit, & thiasos inducere Baccho? III. Sentit Vives a Virgilio, quamquam infuso & imprudente, mortuum atque rediuvnum Christum esse laudatum. Sed prius magis quam

interior: utrumque promiscue sumitur a poe- voce controversia est. Cui) Quintilianus I. 9.3. legit. Lui, plurali nominativo, hoc tenius: concessa qua sola intuensur. Convexus dixit pondus, quia mundi pondus & gravitas rotundum illum, adeoque convexum circumferibus eius partibus aequaliter ad centrum nitentibus.

55. Linus.) Apollinis & Terpichorei filius, pallor idem & musica peritissimus, Orphei & Herculis ea in arte preceptor. Hunc ab ipso Hercule occidit, impatia in capitum cithara, quod ipsum Herculem ruficinus canentem irriteret.

57. Orpheus.) Dativus Graecis, hic diffiliibus, Oeou, &c. vel. Sic apud Catullum est Petri, &c. Ita. De Orpho Ecl. 3.46. Callopea.) Vel Calliopea, ut Penelopea, vel Ptenope. Una et novem Musis, mater Orphei, heroicis carminis praes: a *** pulchritudo & s. in vox.

58. Pan etiam Arcadia &c.) De Pane Ecl. 2. 31. Arcadia Peloponnesi regio intima, a mari undique remota, ubique in montes affurgens; unde pastioni pecorum, quam agricultura aptior, ideoque Pana pastrorum Deum finguunt cultu venerata.

59. Longa decem.) Vulgo mense nono nascuntur infantes: unde hic Vives, & Turnebus decem Lunæ menses agnoscunt, qui breviores. Alli mensem decimum invenientem intelligunt, vel etiam completum: cum ad hoc usque tempus partum differri posse constet, si modo etiam ulterius. Tulerunt.) Penultima brevi, cum vulgo habeatur longa. Sic &n. 2. 774. & 3. 48. Steteruntque camæ. Georg. 2. 129. Misericordique herbas. Lucret. 3. 89. Prodiderunt. 1042. Occiderunt. &c.

62. Cui, &c. Parentes, &c.) De hac duplicitate

jectus

P. VIRGILII MARONIS

quam verus ille sensus est. IV. Pierius vult esse Quindilium Cremonensem Virgilii atque Horatii familiarem. At ejus opinio hac Ecloga posterior est, annis circiter quindecim, cadique in an. U. C. 730. ut patet ex Euseb. Chron. V. Alii de Quindilio Varro interpretantur, illo, qui in Germania cesus est an. U. C. 762. post obitum ipsius Virgili 27. Quam scire, ipsi viderint. VI. Jul. Scaliger Poet. I. 14. subpicatus Flaccum esse quemdam, ipsius Virgilii fratrem; idque alii probant hoc incerti Autoris veteri disficio. Trifolia fata tui duci fles in Daphnide Flacci, Dacte Maro, fratre Diis immortalibus equas. Non putem tamea a modestissimo poeta tam superbe de fleumfratrem suisse; obscurum hominem ac semipaganum; nec fidem habeo versulis incertis. VII. Melius Jof. Scaliger in Euseb. Chron. p. 143. & alii de eado & apoteosi Julii Caesaris rem explicant. Quam commode, confitit ex notis.

Scripta est, forte quibusdam ludis, aut sacrificis, in honorem Julii celebratis. Quo praecise tempore non liquet. Certe post secundam, ac tertiam Eclogam; squidem extremis hujus versibus mentio fit secunda & tercita.

MENALCAS, MOPSUS.

MEN. Cur non, Mopse, boni quoniam convenimus ambo,
Tu calmos inflare leve, ego dicere versus,
Hic corylis mixtas inter confedimus ulmos?
Mo. Tu major: tibi me est agnum parere, Menalca;
Sive sub incertis Zephyris motantibus umbras,
Sive antro potius succedimus: aspice ut antrum
Silvestris rari spartii labrusca racemis.

INTERPRETATIO.

MEN. Mopse, squidem una sumus: pertiti uteque, tu fissula canere, ego canere versus: cur nondum hic proculbus inter ulmos mixtas coryli? MOP. Tu natu major, iugum est ut illi obediam, o Menalca: seu subimus umbracula fluctuanta ventis agitantibus, seu potius cavernam. Vide quomodo ratis agensis praetexti cavernam ratis ratis.

Me.

N O T A E.

4. Tu major.) Ambo tamen juniores. Sic deinde Demophoon cum arboreum amplexus enim deinde v. 19. Mopius ad Menalcam: sed ei est illa sponte veluti sentiens emisit folia: unde solia que ante dictum dicebantur, ab eius nomine dicta sunt esse.

5. Zephyris.) Zephyrus ventus flans ab occasu sequinotiali: dictus quasi ζεφύρος vitian serens. Latinis Favonius. His effigientibus mundi spiritus, a favone dictus, inquit Plinius, lib. 16. 25. sive ut habent quidam codices, faciendo.

7. Latona.) Vitis silvestris: sic dicta, vel quia circa macerias & septa, in terra marginibus & labris nascitur; vel quia a sapore acerbo labra latit. De Amynta Ecl. 2. 35. De Phato Ecl. 3. 62.

10. Phyllidis ignes.) Phyllis Lyceurgi Thraciae res filia: que Demophontea Thesei regis Atheniensis ex Phaedra filium amat, exceptique et Trojano bello redeuntem. Is cum Atheneas ad componenda regni negotia reveritus, illuc longiores contra fidem datum trahenter metras, Phyllis spretam se rata, amoris in partem vitam laqueos finivit, & in arbore amygdalum solis carentem et conseruam. Reveretur

BUCOLICA. ECL. V.

Me. Montibus in nostris solus tibi certet Amyntas.
Mo. Quid si idem certet Phœbus superare canendo?
10 Me. Incipe, Mopse, prior, si quos aut Phyllidis ignes,
Aut Alconis habes laudes, aut jurgia Codri.
Incipe: pacientes servabist Tityrus lodos.
Mo. Immo haec, in viridi nuper quo cortice fagi
Carmina descripsi, & modulans alterna notavi,
15 Experiar: tu deinde jubeto certet Amyntas.
Me. Lenta salix quamvis pallenti cedit olive,
Punicis humiliis quantum salinica rosis:
Judicio nostro tantum tibi cedit Amyntas.
Mo. Sed tu deinceps plura, puer: successimus antro.
20 Extinctum Nymphæ crudeli funere Daphnem
Flebant: vos coryli testes & flumina Nymphis:
Cum, complexa sui corpus miserabile nat,
Atque Deos atque alia vocat crudelia mater,
Non ulli pastos illis egere diebus
25 Frigida, Daphni, boves ad flumina: nulla neque annem
Libavat quadrupes, nec graminis attigit herbam.
Daphni, tuum Poenos etiam ingemuere leones
Interitum, montesque feri silvae loquuntur.

Da-

Me. Amyntas unus tecum potest contendere in montibus nigris. Mo. Quid mirum, cum ipse contendat vincere Phœbus certus? Me. Mopse, incipe primus, si habes; aut aliquos amores Phyllidis, aut laudes Alconi, aut rixas Codri. Incipe: Tityrus custodiet bedos pacientes. Mo. Moditabor potius illa carmina, que nuper scripta in cortice fagi, & per vices canens insculpsi: tu pollea fac ut contendas Amyntas. Me. Quanto salix flexilis inferior est olivo, quanto parva salicula laevioribus roris: tanto situs inferior est Amyntas, mea quidem sententia. Mo. At tu, puer, omite plura loqui, ingredi sumus in autrum. Nympha lægebant Daphnem defunctum feramortis: eis, o coryli & fagi, tibi suffici Nymphae Iudus. Dum mater amplexa miserandus caderet filii sui, & Deus & fides seva appellaret. O Daphni, nullus boves deduxit & pater ad furores frigidos, per illos dies; nulla quadrupes nec degulavit aquam, nec attigit herbam graminis. O Daphni, & montes incolti, & nra dicunt leones ipsi Africa doluisse mortem tuam.

Daphnis

N O T A E.

17. Punicus.) Punicus, sive phoeniceus color splendide rubet; quales fructus palmæ confidit; ex Svet. 81. ego matrem Romanum putabo: non admodum sole incutio: unde fradicis & pionieris nomen est; inquir Gellius, 1. 2. 16. & ubi enim Dorice significat, & vellum & palma terminum cum fructu. & communiter est & palmæ est & palmæ fructus. Salinæ.) Ex Pliniol. 21. 7. folijs quidem est, fed breviss. & que nec non possit: radici numero coheret, herba verius quam flor. Vestibis interponetam gratissimum. A. Lavençulam esse putant, alii bardum Ceticum.

20. Crudi funere Daphnem.) Aptum mihi videatur Julio Cæsari nomen Lauream enim significat. At Cæsar, ex Svet. c. 45. Calvitii sui deformitatem cum fuligine ferret, ex omnibus decretis sibi a senatu, populisque honoribus, non aliud aut receperit, aut auctoritate libertus, quem jas laurea corona perpeccino gelanda. Bene item, crudi funere. Quia Cæsar medio in lenatu, tribus & viginti pugionibus oculis est, daciebus coniunctionis Bruto & Cæsio, eorum familiarius, idibus Martis.

23. Mater. Cerdanus translati hunc affectum ad uxorem Juli Calpurniam, que paulo ante

24. Non ulli pastos &c.) Huc refero Svec. tonii verba, c. 81. de prodigiis, quo mortem Cæsaris præcesserunt. Proximis diebus equorum greges, quos in trajicendo Rubrone flumine conserbarat, ac ruga & sine custode dimisirat, comperit pertinacissime pabulo obtinere, uberrimeque ferre. Equi per Quadrupedum hic significantur, ut Än. II. 714. Quadrupedum cunctum ferrato calce fatigari.

26. Libavit.) Guttavit, attigit. Än. I. 740.

27. Parcione) Punicos: id est Carthaginenses, seu Africanos. Carthago enim urbs Africæ præcipua, cuius incola Poeni didi, quasi Phoenit; quia et Phœnicians profecti, duce Elisa, five Didone. Än. I. 248. Feras autem leonum & monstrorum est Africa. In qua Cæsar Catonem, Scipionem, & subiam Vicerem,

29. Daph-

P. VIRGILII MARONIS

32 Daphnis & Armenias curru subiungere tigres
Institut, Daphnis thiasos inducere Baccho,
Et folis lentas intexere molibus hastas.
Vitis ut arboribus decori est, ut vitibus uvæ,
Ut gregibus tauri, segetes ut pinguis arvis;
Tu decus omne tuis: postquam te fata tulerunt,
35 Ipsi Pales agros, atque ipse reliquit Apollo.
Grandia saepè quibus mandavimus hordea fulcis,
Infelix lolum, & steriles dominantur avenæ.
Pro molli viola, pro purpureo narciso
Carduus & spinis surgit palidus acutis.
40 Spargite humum foliis, inducete fontibus umbras,
Pastores: mandat fieri sibi talia Daphnis.
Et tumulum facite, & tumulo superaddite carmen.
Daphnis ego in silvis hinc usque ad sidera notus,
Formolis pecoris culos, formosior ipse.
45 Me. Tale tuum carmen nobis, divina poeta,
Quale sopor fessis in gramine, quale per æstum

Daphnis etiam induxit morem subiungandi tigres Armenias ad currum, & celebrandi choreas in honorem Bacchi, & induendi flexiles basantes frondibus. Ut vitis est ornamentum arborum, ut racemi uvæ, ut tauri armentorum, ut melleis agavorum fertilium: sic tu eras ornamentum omne tuorum: ex quo mori te abfusis, ipsa Pales atque ipse Apollo deferens arva. Sepemisserum folium, & infuscando avenæ regnent in fulci, quibus commixtum magis hordea. Carduus, aut palidus armatus spinis acutis nascitur pro ducta viola, & narcylo purpureo. Spargite frondes per terram, tegite fontes umbraculas, o pastores! Daphnis iubet hoc post prestat: & statute felculorum, & adscitæ sepius epiphathum: Ego Daphnis hic jaceo, celebris in silvis hinc usque ad colum: magister pulchri pecoris, ipse pulchrior. Me. Tales mihi sunt versus tui, o divine poetæ, qualis res est fatigatis somnis in herba, & qualis res est afflantibus federa-

N O T A .

29. Daphnis & Armenias, &c.) Hoc a parte ad Cæsarum pertinet, quem constat primum lacra Liberi patris transfluisse Romam, & Liberialia instituisse, inquit Servius. Quo tamen id auctore dicat, ignoratur: immo scilicet Liberi multo ante nota fuisse Romanum manifestum est. Nisi forte dicatus magnificus ea deinceps a Juto celebrata; eo quod periculoso certamine neponeretur ad Mundum vicisset. ipse Liberialium dicit, & Novoris, inquit Plutarchus in Cæsare, quod eodem die, ante quadriennium, Pompeius ad bellum exisse quoque dicebatur. Præcipua autem Bacchi insignia fuere. Tigres: quibus curru subligatis circumvehi solitus est. Thyrus, hafta erat, vedita pampinis & hedera armata cuspidi in coniformam defensio: Bacchi gestante & comitum eius feminorum, quas Bacchæ vocabant. Thyrus quippe dicitur, que quid ita surgit, ut in gracilitatem tenetur: quemadmodum caulis mediis fructum & plantarum. Thiasus est chorus, sive falatodalitas canentium, saltantium, convivantium: non semper ad Bacchum, sed ad alia etiam divina pertinentes. Diciturque a Sætri, divina canere. De Baccho infra v. 89.

29. Curru subiungere tigres.) Curru pro curru. Vteretemur in nominibus quartæ, genitivum extulere per aliis, curruis & dativum per illi, curru. Unde potea sicut genitivum

30. Infelix lolum, &c.) Lolum, Ital. luglio: Græcis ζετην. Avena. Duplex: altera sativa, & ad equinum pabulum utilis; altera plane inanis ac sterilis, de qua hic sermo. In hanc ultimam, & in lolum dividuntur frumenta degenerata.

31. Grandia saepè quibus mandavimus hordea fulcis, Ital. Cardone. Palinus.) Herba, vel

BUCOLICA. ECL. V.

Dulcis aqua saliente sitim restinguere rivo.
Nec calamis solum æquiparas, sed voce magistrum.
Fortunate puer, tu nunc eris alter ab illo.
30 Nos tamen hæc quoque modo tibi nostra vicissim
Dicemus, Daphnique tuum tollemus ad astra:
Daphnus ad astra feremus: amat nos quoque Daphnia.
Mo. An quicquam nobis tali sit munera majus?
Ere puer ipse fui cantari dignus, & ista
55 Jampridem Stimicon laudavit carmina nobis.
Me. Candidus infuctum miratur limen Olympi,
Sub pedibus videt nubes & sidera Daphnis.
Ergo alacris silvas & cetera rura voluptas,
Panache, paurosa tenet, Dryadasque puellas.
60 Nec lupus infidilia pecori, nec retia cervis
Ulla colum meditatur: amat bonus otia Daphnis.
Ipsi latitia voces ad sidera jaclant
Intonsi montes: ipsæ jam carmina rupes,
Ipsi sonant arbusta: Deus, Deus ille, Menalca.

32

sed fare stâre securitatem rivo dulcis aquæ. Nec tantum aquas magistrum fistula, sed etiam vocem.
Felix juventus, tu modo eris primus post eum. Nos tamen vicissim tibi quoque modo canimus: hoc nobis, & Daphnus tuum tollemus in colum: Daphnus tollemus in colum, Daphnis nos etiam dixit. Mo. An illa res mibi sit pretiosior, quam hoc manus? & puer ipse meruit celum, & jampridem Stimicon laudavit mibi tuos versus. Me. Daphnis splendens miratur portas acrie a le non ante oculos, & despicit sub pedibus nulla & astra. Ergo leta voluptas occupat nemora, camporumque omnes, & Pana, & pastores, & Dryadas virginis. Neque lupus sinuit infidilia gregi, neque uila plaga incoluntur fraudem cervis. Daphnis bonus diligit pacem. Ipsa montes inculti emittunt clamores ad astra præ gaudio, ipsæ rupes modulanter versus, ipsæ artores modularuntur hoc: Deus, o Menalca, Deus ille est.

65 Sis

N O T A .

vel iuxta alios fratre asperrimus: quidam spinam albam putant.

275. Primusque in fauclis Orci, &c. pallenteque habitant morbi, tristisque fæculæ. Sic Ovid. Met. 1. 4. 17. De Baccho canit: Tibi enim inconstans juventa: Tu puer aeternus, tu formosissimus alto Conficeris celo.

56. Candidus. Color Diis superis addictus, ut niger inferis & mortuis. Tibul. 1. 3. 6. 1. Candide liber, ades. Ovid. Trist. 5. 514. ad Natalem Deum; Candidus buo ventus. Adebat quod heroes in latè circulo credentes habentare, ex Cicer. in Somnio Scip. qui circulus non male celi vestibulum & limen vocari potest. Limen. Est transversum in Januæ lignum inferius vel superius. Sic dicitur vel a linea, id est obliquus & transversus, ut vul. Fefus.

Olympos. Montes duodecim hoc nomine insinuntur. Præcipuus in ea parte Thessaliae, quæ ad Macedoniam vergit: cuius vertex ita editus, ut nubes penetrare, & ad colum uferint, ut pertinere dicatur: immo & pro celo sumatur à poetis. Diplus quasi ἐπάνωτες, totus lucidus, quia nubes excedit & sole semper illustratur. De Dryadibus, E. 2. 46. De Pane, E. 2. 37.

64. Deus, Deus ille &c.) Conflat honoris Divinos. J. Cæsaria Triumviris decretos efficit. paulo post Triumviratum constitutum, anno U. C. 712. Lepido 11. & Munatius Plancus. Conf.

P. VIRGILII MARONIS

34

65 Sis bonus o felixque quis! en quatuor aras:
Ecce duas tibi, Daphni, duoque altaria Phœbo.
Pocula bina novo spumantia lacte quotannis,
Crateraque duos flaturam tibi pinguis olivi:
Et multo impiinis hilarans convivia Baccho,
70 Ante foem, si frigus erit, si mællis, in umbra
Vina novum fundam calathis Arvilia nectar.
Cantabunt mihi Dametas, & Lydius Agen:
Saltantes Satyros imitabitur Alpheïbeus:
Hæc tibi semper erunt, & cum solennia vota
75 Reddemus Nymphis, & cum lustrabilibus agros.
Dum juga montis aper, fluvios dum piscis amabit,
Dumque thymo paucentur apes, dum tote cicade:
Semper honos, nomenque tuum, laudesque manebunt.
Ut Baccho Cererique, tibi sic vota quotannis

80 Agri-

Utinam fs commodus, & propitious tuis! ecce quatuor aras, ecce duas tibi, & duo altaria Phœbo ercta. Singulis annis offeram tibi duo rœsa recenti latè undonata, & duo rœsa pinguis olei: Præterimque lexitans epulas copio rœno; ad ignem, si fuerit hymen, sub umbraculo, si fuerit astas: effundam & cædibus vina Chiba, quæ sunt novum nectar. Dametas, & Agen Cretensis nabi capent: Alpheïbeus exprimit choræ Satyrorum. Hæc in honorem tuum semper facient, & cum solvemus Nymphis vota annua, & cum circumclusi campo cum hosti. Quamvis aper amabit culmina montium, quamvis pîci annis, & quamduo apes aientur thymo, quamduo cicade tote: semper gloria, & nomen tuum, & laudes durabunt. Agrestes singulis annis sic vota vota facient, quemadmodum Baccho & Cereri.

Tu

N O T A E.

Cess. Hi autem honores præcipue fuerunt: ut star enim a rī privativa particula, & mītra æris ei in foro, ubi trematum ejus cadaver occido: ambrosia, ab privativo, & byrsis mortuus, confruenteret: ut simulacrum ejus ludis Circensibus una cum simulacro Veneris circumferreter: ut, si qua victoria nunciatetur, ei seorsim quasi videri sacrificareetur: ut qui in eis adem confusifetur, ab injurya tutus esset. Et ab eo tempore Óta-vianus de Óci filium appellavit.

66. Felixque tuis.) Felix dicitur, tam is qui habet felicitatem, quam is qui facit alios felices. En. 1. 334.

67. Crateraque) Crater Græca vox; xpi: et p̄t̄. Ios. Hoc loco nomen pastoris proprium est: sed apud Homerum Il. 18. 193. epithetum est puellarum, quæ propter formam exercitum parvum multos juvenes, a quibus boves accipiebant numerum loco; quia opes omnes illis temporibus in gregibus fite erant. De Satyri Ecl. 6. in Arg.

73. Et cum solennia vota.) Sacra Nymphis fieri solita; vel in agris, ut Turnebus placet; vel etiam in domibus, ut Vidorio. Solennia sunt que solle in anno fuit, id est, senel singulis annis.

75. Et cum lustrabilibus agros.) Sacrificium inuitum dictum Amborensis. Deoq. Geo. 1. 345.

79. Cererique.) Ceres Saturni & Opis filia, mater Proterpina, quam a Pluteo raptam fertur laboriosissime toto orbe quachivis: frigum, & cultus tereti, magna ex parte reppertrix.

80. Damna-

BUGOLICA. ECL. V.

35

80 Agricolæ facient: damnabis tu quoque votis.
Mo. Que tibi, quæ tali reddam pro carmine dona?
Nam neque me tantum venientis sibilus Austræ,
Nec peregrina juventus fluctu tam litora, nec quæ
Saxofas inter decurrunt flumina valles.
85 Me. Hæc te nos fragili donabimus ante cicuta.
Hæc nos, Formofum Corydoa ardebat Alexim:
Hæc eadem docuit, Cujum pecus? an Melibœi?
Mo. At tu sume pedum, quod, me cum sape rogaret,
Non tulit Antigenes (& erat tum dignus amari)
90 Formofum paribus nodis atque ære, Menalca.

Tu quoque adiges eos ad vota solvenda. Mo. Qualia tibi, qualia munera reponam pro tali car-
tu? Neque enim sujuras Austræ ingrediuntur, nec rime undi reverberat sic me delictant, neque
fluvii qui inter lapidatas valles volvuntur. Me. Pritius tibi dabo hanc tensum sibilam: quæ ego
didiici canere: Formofum Cordon amat Alexim; eademque didicis. Cujum pecus? an Meli-
bœi? Mo. Tu vero, Menalca, accipe pedum infante nodis æquilateris distantibus, & ære: quod
Antigenes non obtinuit, ticer a me sepe peteter, & tunc tamen merebatur amari.

N O T A E.

80. Damnabis tu quoque votis.) Qui vota est, naescit: tunc enim potius est aura, fulcitur, postulat aliquid a Deo, eidemque quam ventus. Sic En. 5. 344. gravior & pul-
liquid promittit. Si Deus promissa annuat, chro veniens in corpore virtus: id est, naescit
tum vovens quasi dannatur, & judicio te-
netur promissa exfolvere. Unde Deus dicatur
damnare votis, vel voti, cum postulata
annuit, & sic adgitare voventionem ad exfolven-
tum pectorum Corydon, &c. Hac eadem si-
tu Cecinimus Eclogam 2. quæ incipit: Por-
molum pectorum Corydon, &c. Item Eclogam 3.
que incipit: Dic mibi, Damata: cujum pe-
que precabantur, ut illi faustum iter felixque cur? an Melibœi?

88. Pedum.) Virgina pastorelum incur-
pugna est, & damnantur ipsi votorum que
pro tuis falsis. En. 5. 237. codem sensu
vam: formofum ære, quo supplicium est, &
nodis paribus, id est, nodis qui æquilateri
interdicitur, voti res.

82. Venientis sibilus Austræ.) Venientis, id vallo a se in vicem distant.

E C L O G A VI
* S I L E N U S.
A R G U M E N T U M.

SILENUS pueros Chromin & Mnæstium docet primam rerum originem, juxta doctrinam
Epicuri; additæ variae fabulas. Per Silenus, Syronem Epicureum Philosophum; per
Chromin & Mnæstium, Virgilium & Varum, Syronis ea in Philosophia discipulos, intel-
ligunt Interpretes. Certe Romæ tunc temporis vigebas hec seda plurimum. Et
Virgilium quidem ostendit hoc Ecloga disciplina huic aliquando adhæsse. Nam
consequentiis anni videtur ad Pythagoram aut Platonom deflexisse, cuius Philo-
sophiam sequitur, En. 6. 724. Varum aut illum, de quo hic sermo, ab Epicuri
disciplina, etiam in moribus, non abhoruisse concitio ex Ode Horatii 18. lib. 1. que
ad eum scripta est, & plane Epicureum sapit. De Syrone utriusque preceptore habe-
mus apud Ciceronem, & quod ipsius Ciceronis amicus fuerit, Epist. famil. 1. 6. 11. &
quod vir optimus, doctissimusque Epicureus, De finib. 1. 2. 119. Quo codem ex opere
facile colligitur, cum in Italia floruisse ultima Ciceronis ætate: quia ætate Virgilium,
tum juventus, operam ei dare potuit.

Ex hoc prius Ecloga verfu. Prima Syracosio, &c. sunt qui probent, hanc inter ceteras or-
dine temporis primam esse, tamque a Cicerone fuisse auditam in theatro, cum a Cicerone

E 2